

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж2 694/23
7.3.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судије Сање Агатоновић, председника већа и судија Весне Секулић и Данице Косовац, чланова већа, у парници тужиоца Градског центра за социјални рад Београд - Одељење Гроцка, Београд, Булевар ослобођења 51, против тужених АА и ББ, обоје из ..., ..., чији је заједнички пуномоћник Драган Стојковић, адвокат из Београда, Ресавска 26, ради делимичног лишења родитељског права, одлучујући о жалби тужених изјављеној против пресуде Другог основног суда у Београду П2 459/23 од 11.9.2023. године, у седници већа одржаној дана 7.3.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужених и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Другог основног суда у Београду П2 459/23 од 11.9.2023. године.

ОДБИЈА СЕ као неоснован захтев тужених за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Првим ставом изреке побијане пресуде усвојен је тужбени захтев па је тужена АА делимично лишена родитељског права у домену чувања, подизања, васпитавања, образовања, заступања, управљања и располагања имовином, осим права на одржавање личних контаката са децом, у односу на децу: мал. ВВ, рођену дана 18.3.2006. године, мал. ГГ, рођеног дана 2.8.2008. године, мал. ДД, рођеног дана 11.9.2011. године и мал. ЋЋ, рођену дана 3.4.2016. године. Другим ставом изреке усвојен је тужбени захтев, па је тужени ББ делимично лишен родитељског права у домену чувања, подизања, васпитавања, образовања, заступања, управљања и располагања имовином, осим права на одржавање личних контаката са децом, у односу на децу: мал. ГГ, рођеног дана 2.8.2008. године, мал. ДД, рођеног дана 11.9.2011. године и мал. ЋЋ, рођену дана

3.4.2016. године. Трећим ставом изреке обавезана је тужена АА да на име доприноса за издржавање мал. ВВ, мал. ГГ, мал. ДД и мал. ЂЂ плаћа месечно износ од по 2.000,00 динара, укупно 8.000,00 динара, сваког 1. до 5. дана у месецу за текући месец, почев од дана доношења пресуде па убудуће док за то постоје законски разлози или се одлука не измени другом одлуком суда, на рачун буџета Републике Србије. Четвртим ставом изреке обавезан је тужени ББ да на име доприноса за издржавање мал. ГГ, мал. ДД и мал. ЂЂ плаћа месечно износ од по 2.000,00 динара, укупно 6.000,00 динара, сваког 1. до 5. дана у месецу за текући месец, почев од дана доношења пресуде па убудуће док за то постоје законски разлози или се одлука не измени другом одлуком суда, на рачун буџета Републике Србије. Петим ставом изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Благовремено изјављеном жалбом тужени су првостепену пресуду побијали из свих разлога прописаних одредбом члана 373 став 1 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС” бр.72/11....18/20). Трошкове другостепеног поступка су тражили и определили.

Тужилац је благовремено доставио одговор на жалбу тужених.

Испитујући правилност првостепене пресуде сагласно овлашћењима прописаним одредбом члана 386 Закона о парничном поступку, у вези са одредбом члана 202 Породичног закона, другостепени суд је оценио да жалба тужених није основана.

Током првостепеног поступка нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачке 1,2,3,5,7 и 9 Закона о парничном поступку, на које другостепени суд пази по службеној дужности. Супротно наводима жалбе првостепени суд је прибављањем мишљења Градског центра за социјални рад – Одељење Звездара од 22.5.2023. године који је дат на основу обиласка домаћинства тужених и њихових изјава датих у просторијама органа старатељства, те саслушањем водитеља случаја наведеног центра – ЕЕ, у свему поступио у складу са претходно донетом одлуком Апелационог суда у Београду Гж2 100/23 од 2.3.2023. године, па нема ни битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 1 у вези са чланом 398 став 2 Закона о парничном поступку, на коју се жалбом указује.

Према утврђеном чињеничном стању произлази да је мал. ГГ, рођен дана 2.8.2008. године, од 3.10.2019. године смештен у Прихватилиште за ургентну заштиту деце и омладине Београд, те да му је постављен старатељ. Мал. ГГ је често и самовољно одлазио од куће, био је занемариван и злостављан, више пута примећиван у скитњи и просјачењу, те је нередовно похађао наставу у школи. Школу је похађао са прилагођеним планом наставе, али је имао 60 оправданих и 123 неоправдана изостанака, што значи да је у школи боравио десет дана. Током 2019. године мал. ГГ је колима хитне медицинске помоћи превезен у Институт за заштиту мајке и детета, јер је затечен у скитњи на Славији и због сумње да је под дејством психоактивних супстанци. Током боравка у прихватилишту утврђено је да је мал. ГГ умерених интелектуалних способности, те да су му практичне способности боље развијене од вербалних. Показао је изражено слаб квалитет општег знања, па тако није разликовао годишња доба. Из дома је често одлазио кући у новој и чистој одећи, а од куће се у прихватилиште враћао

у старој, прљавој и поцепаној одећи. Примећена је већа наклоност тужених родитеља ка млађем сину ДД, који је миљеник у породици, док су у односу према ГГ присутне сталне критике и одбацивање. Код мал. ГГ присутни су и проблеми у понашању, неприхватању смештаја и немотивисаности за одлазак у школу. У ранијој животној доби оперисао је тумор бубрега, а током болничког лечења био је без пратње родитеља. Након што је мал. ГГ самовољно напустио прихватилиште, живи код “...” за кога тужени нису знали ни где живи, нити да објасне разлог због чега је мал. ГГ сада борави са њим. Са туженима живи само када им је потребан да иду у надницу. Из почетне процене ЦЗОДО Звечанска произлази да је мал. ГГ примљен у наведени центар у хигијенски запуштеном стању, да је услед битних потешкоћа у говорном апарату и комуникација са њим била отежана, те да исти функционише на нивоу детета нижег календарског узраста. Отворено је говорио и описивао ситуације у којима су мајка и отац били под дејством алкохола, као и сцене насиља између родитеља и физичког кажњавања у односу на њега. Из извештаја о функционисању и током боравка у Прихватилишту ЦЗОДО Звечанска произилази да мал. ГГ има изражену жељу да буде подржан и истакнут од стране одраслих, да је способан да покаже нежност и да му прија када исту добије.

Мал. ДД, рођен дана 11.9.2011. године, смештен је у Прихватилиште за ургентну заштиту деце и омладине Београд почев од 3.10.2019. године и истом је постављен привремени непосредни старатељ. Мал. ДД је често и самовољно одлазио од куће, био занемариван и злостављан. У основу школу је уписан 1.9.2019. године и до 3.10.2019. године ниједан дан није провео у школи и ниједан изостанак није оправдан. Из отпусне листе Универзитетске дечије клинике - Одељење пластичне и реконструктивне хирургије произилази да је мал. ДД рођен са примарним и секундарним ресцепом непца. Операција је извршена са седам година и протекла је уредно. Из извештаја о функционисању током боравка у Прихватилишту произилази да је мал. ДД едукативно запуштен и да има ниво знања на нивоу испод предшколског. Има врло мало или никаквих сазнања о годишњим добима, појму времена, месеца и дана у недељи. Због урођене зечије усне која није санирана на адекватан начин, не може да оствари јасну комуникацију. Након операције непца, центар је обезбедио логопеда али га родитељи на лечење нису водили. Интелектуално функционисање је тешко проценити због потешкоћа у развоју говора, али се стиче утисак да се креће у оквиру просечних или граничних.

Мал. ВВ, рођена дана 18.3.2006. године, је такође смештена у Прихватилиште за ургентну заштиту деце и омладине Београд почев од 3.10.2019. године и постављен јој је привремени старатељ. Мал. ВВ је често самовољно одлазила од куће, била занемаривана и злостављана, примећена у скитњи и просјачењу, а школу је нередовно похађала. Током августа 2018. године саживела се са пунолетним лицем и одбијала повратак кући. Мал. ВВ је хигијенски и васпитно занемарена. У школу је одлазила непримерено одевена, често је тражила новац од наставника, вређала и пљувала другу децу, упадала у различите конфликте. Мал. ВВ је са 15 година родила дете из заједнице са мушкарцем старим 26 година, а који из ранијих заједница има петоро деце. То дете је одмах по рођењу измештено у хранитељску породицу, а мајка и отац детета нису показивали заинтересованост за то дете.

Мал. ЂЂ, рођена дана 3.4.2016. године, смештена је у хранитељску породицу, а

док се налазила у прихватилишту, тужени су је редовно обилазили. Преласком у хранитељску породицу исти су се интересовали за њу, али је нису посећивали због постојања забрана посета ради спречавања корона вируса. Мал. ЂЂ иде код логопеда, и код ње су приметни проблеми, али је на нижем календарском узрасту тако да се сматра да се исти могу поправити.

Тужени се већ неколико година налазе на евиденцији ГЦСР - Одељење Гроцка као корисници права и услуга социјалне и породичноправне заштите, исти су корисници новчане социјалне помоћи за петочлану породицу, као и obroка у народној кухињи. Стамбени услови породице су незадовољавајући - без електричне енергије и воде, а хигијена је на веома ниском нивоу. Правноснажном пресудом Другог основног суда у Београду К 647/22 од 6.9.2022. године тужени су оглашени кривим за четири кривична дела запуштања и злостављање малолетне деце из члана 193 став 1 у вези са чланом 33 Кривичног законика и изречена им је јединствена казна затвора у трајању од по осам месеци и истовремено је одређено да се утврђена казна затвора неће извршити уколико окривљени у року проверавања од три године од дана правноснажности пресуде не изврше нова кривична дела.

Према налазу и мишљењу ГЦСР у Београду - Одељење Звездара од 29.5.2023. године, датог након извршене теренске посете дана 18.5.2023. године којом приликом су на адреси пребивалишта затечени тужени и мал. ВВ и психо-физичке опсервације родитеља, произлази да су тужени - родитељи снижених интелектуалних капацитета те да својевољно занемарају родитељске дужности уз јасне елементе злостављања и занемаривања малолетне деце. Не старају се непосредно о својој деци, не одржавају потребне личне односе са децом и не живе са њима, деца су едукативно и васпитно запуштена, налазе се на непознатим адресама, код непознатих људи. Сезонски се одводе и радно ангажују на тешким пословима надњичења, што чини елементе радне експлоатације, а затим присутна је сексуална експлоатација, јер је мал. ВВ родила бебу из везе са одраслим мушкарцем од 26 година. Родитељи су грубо занемарили своју родитељску дужност, јер се не старају непосредно о својој деци већ их експлоатишу, злоупотребљавају и израбљују терајући их на физички рад и непохађање школе. Процена је наведеног органа да је родитеље потребно лишити родитељског права у свим областима која битну утичу на живот деце, уз елементе кривичног одговорности.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом одредбе члана 82, 83, 266 Породичног закона утврдио да су тужени несавесно вршили права и дужности из садржине родитељског права, тиме што су децу остављали без надзора, нису их штитили од понижавајућих поступака, нису усмеравали ка усвајању и поштовању емоционалног, етичког и националног идентитета породице и друштва, што се нису адекватно старали о образовању деце, здравственој заштити деце и што на адекватан начин нису издржавали децу у складу са својим могућностима, затим што су рано и сексуално експлатисали децу. Тужени су више пута позивани од стране суда ради саслушања, али у суд нису приступили. Изостанке су у почетку правдали, али изостанак на два рочишта нису оправдали, што је суд ценио приликом одлучивања. Имајући у виду све наведено, првостепени суд је оценио да је у најбољем интересу малолетне деце да родитеље делимично лиши родитељског права у домену чувања, подизања, васпитавања, образовања, заступања, управљања и располагања имовином, осим права на одржавање личних контаката са децом. Одлучујући о висини доприноса

тужених у издржавању малолетне деце првостепени суд је анализирао трошкове издржавања у односу на њихов календрски узраст, као и задовољење основних потреба деце тог узраста, при чему је водио рачуна о минималној суми издржавања, па је нашао да тужени издржавању сваког детета могу доприносити са по 2.000,00 динара. Првостепени суд је имао у виду да је тако опредељен износ испод законског минимума, али како се тужени нису одазвали позиву суда, то суд није могао прецизно утврдити њихове потребе, као ни имовинске прилике, па је сматрао да тим износом неће угрозити егзистеницију тужених, као дужника издржавања, с обзиром да је родитељ дужан да учествује у издржавању деце и да би тужени својим минималним радним ангажовањем могли да допринесу издржавању деце у досуђеним износима.

Према оцени Апелационог суда, првостепени суд је на потпуно и правилно утврђено чињенично стање, правилно применио материјално право и за своју одлуку дао довољне и јасне разлоге које у целости прихвата и другостепени суд и сходно члану 396 став 2 Закона о парничном поступку, на исте упућује.

Родитељско право је, сагласно члану 67 Породичног закона, изведено из дужности родитеља и постоји само у мери која је потребна за заштиту личности, права и интереса детета, а његова садржина састоји се у праву и дужности родитеља да се стара о детету, што подразумева чување, подизање, васпитавање, образовање, заступање и издржававање, те управљање и располагање имовином детета. Родитељ има право и дужност да чува и подиже дете, тако што ће се он лично старати о његовом животу и здрављу водећи рачуна да детету обезбеди сигурност свакодневног живота, али и емоционалну сигурност у коме дете неће бити узнемирено свађом и насиљем родитеља и на тај начин родитељ развија однос заснован не само на љубави и поверењу, већ и на узајамном поштовању личности сваког члана породице и породице као целине обезбеђујући детету основно школовање и образовање у складу са својим могућностима, све у смислу одредаба чланова 68 до 74 Породичног закона. Суштина родитељских права и дужности је добробит и најбољи интерес детета. Међутим, ако родитељ злоупотребљава права и грубо занемарује дужности, односно несавесно врши права или дужности из садржине родитељског права, може бити потпуно или делимично лишен родитељског права под условима предвиђених чланом 81 односно чланом 82 истог закона.

У конкретном случају првостепени суд је противно жалбеним разлозима правилно применио материјално право доносећи одлуку о делимичном лишењу родитељског права тужених, с обзиром да утврђено чињенично стање несумњиво говори у прилог закључка првостепеног суда да су тужени несавесно вршили права и занемарили дужности из садржине родитељског права, те је и према оцени другостепеног суда у најбољем интересу малолете деце да у погледу права на чување, подизање, васпитавање, образовање и заступање, те управљање и располагање имовином детета родитељи буду лишени родитељског права.

Неосновани су жалбени наводи тужених да је орган старатељства дао мишљење без непосредног увида у стање деце и животне услове. Наиме, из самог чињеничног стања које је првостепени суд правилно утврдио произлази, да Центар породицу прати већ дужни њиз година, да су опсервације деце вршене приликом њиховог смештаја и боравка у Прихватилишту, као и да је стручни тим ГЦСР у Београду - Одељење

Звездара мишљење о вршењу родитељског права које је првостепени суд узео у обзир приликом одлучивања, дао након извршене теренске посете дана 18.5.2023. године којом приликом су на адреси становања тужених затечени тужени и мал. ВВ, па је јасно да је побијана одлука донета на основу непосредног увида органа старатељства у животне услове деце.

Другостепени суд је оценио као неосноване жалбене наводе да се околности случаја морају ценити у другачијем светлу пошто се ради о људима из сасвим друге средине, навикнутим на другачији начин живота и то стотинама и хиљадама година узанад, као и да се прошња сматра занатом.

Приликом одлучивања и решавања о правима детета, морају се ценити све околности конкретног случаја, па између осталог и култура којој деца припадају, њихова етничка, национална и верска припадност. Међутим, ниједна од наведених околности не представља оправдање за запостављање родитељских дужности, експлоатацију, онемогућавање образовања деце и подстрекавање на рђаве и опасне навике. Дужност родитеља је да деци пруже најбоље у складу са својим могућности, да децу упознају са њиховим културним наслеђем, али такође и да им предоче позитивне и негативне аспекте традиције, па да на такав начин васпитају појединца који се може старати о својим правима, али и члана друштва који критички може доносити одлуке у свом животу. Настојање родитеља да деца прихватају одређено понашање, попут просјачења, подвођења, занемаривања образовања, изабљивања, јер је то њихова култура, је неприхватљиво, лицемерно и деградирајуће, те као такво никада неће уживати правну заштиту. Без обзира на културну, етничку или националну припадност детета, свако дете има право на достојанствен живот, бригу и заштиту, коју су дужни да му пруже родитељи и држава, посредством својих органа. Жеља сваког детета је да буде са својим родитељима, да ужива у детињству које ће га припремити за даљи живот и на родитељима је обавеза да сваком детету то омогуће. Уколико родитељи то не могу или не желе, друштво, кроз деловање државних органа је дужно да тој деци обезбеди најприближнију замену за такав недостатак, уз поштовање личних карактеристика сваког детета. Измештање деце из примарне породице не значи и брисање њиховог идентитета, али је исто неопходно да би се дете пре свега заштитило од негативних утицаја, што је предуслов за стварање атмосфере у којој дете може слободно да расте и да се развија. Само у условима одрастања без доминантно лоших утицаја деца ће када одрасту моћи да негују своју културу и традицију и да је на тај начн пренесу будућим покољењима.

Измештањем деце не престаје обавеза родитеља да своје родитељске капацитете унапреде и побољшају, те на такав начин омогуће враћање детета у примарну породицу, под условом да ће у таквим околностима, уз подршку родитеља, моћи да наставе свој развојни пут. Подршка родитеља је незаменљива у животима деце, али немогућност обављања родитељских дужности не сме одузети шансу детету да расте и развија се у достојног члана друштва.

Одлука о трошковима поступка донета је правилном применом одредбе члана 207 Породичног закона.

На основу изложеног, применом одредбе члана 390 став 1 у вези са одредбом

члана 387 тачка 2 и применом члана 401 тачка 2 Закона о парничном поступку донета је одлука садржана у првом ставу изреке ове пресуде.

Како тужени нису успели у другостпеном поступку, сходно члану 165 став 1 у вези са чланом 153 Закона о парничном поступку одбијен је као неоснован њихов захтев за накнаду трошкова другостпеног поступка, одлуком садржаном у другом ставу изреке.

Председник већа - судија
Сања Агатоновић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић